

Spis treści

Przedmowa	11
1. Przedmiot i zakres leksykografii	14
1.1. Rozumienie pojęć <i>leksykografia</i> i <i>leksykologia</i>	14
1.2. Leksykografia a językoznawstwo	16
2. Metodologiczne i teoretyczne podstawy współczesnej leksykografii	20
2.1. Leksykografia jako nauka o słownikach językowych. Słownik językowy a encyklopedia	20
2.2. Próba typologii słowników	23
2.3. Metody opracowywania słowników	27
2.3.1. Metoda tradycyjna	30
2.3.2. Metoda komputerowa. Rola korpusów elektronicznych w opraco- wywaniu słowników	31
2.4. Najważniejsze teorie leksykograficzne XX wieku w Polsce	34
2.4.1. Teoria leksykograficzna Witolda Doroszewskiego	34
2.4.2. Teoria Macieja Grochowskiego	36
2.4.3. Dyskusje metodologiczne lat 80.	38
2.4.4. Lata 90. Koncepcja „słownika przyjaznego użytkownikowi”	41
3. Podstawowe elementy opisu leksykograficznego	45
3.1. Wyraz, leksem, jednostka lekсыkalna, czyli co jest przedmiotem opisu w słowniku	45
3.2. Pojęcie makrostruktury i mikrostruktury słownika	52
3.3. Makrostruktura słownika i czynniki wpływające na jej kształt	53
3.3.1. Układ haseł	53
3.3.2. Dobór haseł w słowniku	54

3.3.3. Różne możliwości hasłowania tych samych faktów językowych . 56
3.3.4. Homonimia a siatka hasał w słownikach . 58
3.3.5. Hasła odsyłaczowe i odsyłanie w słowniku . 62

3.4. Mikrostruktura słownika. Artykuł hasłowy i jego elementy składowe . 63
3.4.1. Wyraz hasłowy . 63
3.4.2. Informacja gramatyczna . 64
3.4.3. Kwalifikatory . 68
3.4.4. Definicja. Problemy opisu znaczenia w słownikach ogólnych . 70

3.4.4.1. Wydzielanie i szeregowanie znaczeń w obrębie hasła . 71
3.4.4.1.1. Teoretyczne ujęcia wieloznaczności . 71
3.4.4.1.2. Odzwierciedlenie wieloznaczności w hasłach słownikowych . 76
3.4.4.2. Typy definicji w słownikach ogólnych języka polskiego . 79
3.4.4.3. Definicje słownikowe na tle postulatów semantyki leksykalnej . 81

3.4.4.3.1. Zasady definiowania jednostek leksykalnych . 84
3.4.4.3.2. Błędy i usterki w definicjach słownikowych . 87
3.4.4.4. Definicje w *Innym słowniku języka polskiego* jako przykład alternatywnej metody wyjaśniania znaczeń . 92
3.4.5. Ilustracja materiałowa w hasle . 94
3.4.6. Związki frazeologiczne i ich miejsce w strukturze słownika . 99
3.4.6.1. Pojęcie związku frazeologicznego wobec ustaleń teoretycznych współczesnego językoznawstwa . 99
3.4.6.2. Miejsce informacji o frazeologii w strukturze słowników języka polskiego . 102

3.4.7. Inne składniki struktury artykułów hasłowych . 107
3.4.7.1. Informacje o wymowie . 107
3.4.7.2. Informacje o pochodzeniu wyrazów . 108
3.4.7.3. Informacje o obecności hasła w innych słownikach . 108
3.4.7.4. Informacja o możliwości dzielenia wyrazu . 109
3.4.7.5. Wskazówki poprawnościowe . 109

4. Dodatkowe czynniki wpływające na kształt słownika . 111
4.1. Normatywizm w opisie leksykograficznym . 111
4.2. Perswazyjność w opisie leksykograficznym . 113
4.3. Leksykografia wobec nacisków politycznych . 116
4.4. Leksykografia wobec czynników obyczajowych . 119
4.4.1. Problem wulgaryzmów w słownikach . 119
4.4.2. Słowniki a „poprawność polityczna” . 121

5. Z historii polskiej leksykografii . 124
5.1. Pierwsze słowniki na ziemiach polskich . 125

5.2. Słowniki okresu od połowy XVI do końca XVIII wieku . 128
5.2.1. Słownik J. Mączynskiego . 129
5.2.2. Słownik Knapiusza . 130
5.2.3. Słownik M.A. Trotza . 132
5.2.4. Inne słowniki tego okresu . 133

5.3. Leksykografia XIX i I. połowy XX wieku . 137
5.3.1. *Słownik języka polskiego* S.B. Lindego . 137
5.3.2. Słownik tzw. wileński . 140
5.3.3. Słownik tzw. warszawski . 142
5.3.4. Inne słowniki XIX i I. połowy XX wieku . 143
5.3.4.1. Słowniki ogólne . 143
5.3.4.2. Pozostałe typy słowników . 146
5.4. Próba podsumowania . 148

6. Polska leksykografia współczesna . 151
6.1. Ogólna charakterystyka okresu . 152
6.1.1. Periodyzacja . 152
6.1.2. Uwagi o strukturze leksykografii najnowszej . 154
6.2. Słowniki ogólne . 156
6.2.1. *Słownik języka polskiego PAN* pod redakcją W. Doroszewskiego (SJPD) . 157
6.2.2. *Mały słownik języka polskiego* (MSJP) . 159
6.2.3. *Słownik języka polskiego PWN* pod redakcją M. Szymczaka (SJPSz) . 161
6.2.4. *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny* pod redakcją H. Zgółkowej (PSWP) . 163
6.2.5. *Słownik współczesnego języka polskiego* pod redakcją B. Dunaj (SJPDun) . 165
6.2.6. *Inny słownik języka polskiego* pod redakcją M. Bańki (ISJP) . 166
6.2.7. *Uniwersalny słownik języka polskiego* pod redakcją S. Dubisza (USJP) . 171

6.3. Słowniki synonimów (wyrazów bliskoznacznych) i antonimów . 173
6.3.1. Synonimia i inne relacje semantyczne w ujęciu językoznawczym . 173
6.3.2. *Dobór wyrazów* R. Zawilińskiego. Tezaurus a słownik synonimów . 178
6.3.3. *Słownik wyrazów bliskoznacznych* pod redakcją S. Skorupki (SWB) . 181
6.3.4. *Słownik synonimów* A. Dąbrowski, E. Geller i R. Turczyńska . 183
6.3.5. *Słownik synonimów polskich* PWN . 184
6.3.6. *Dystynktywny słownik synonimów* A. Nagórko, M. Łazinińskiego i H. Burckhardt . 186
6.3.7. Inne słowniki synonimów . 189
6.3.8. Słowniki antonimów . 191

6.4. Słowniki frazeologiczne	193
6.4.1. <i>Słownik frazeologiczny języka polskiego</i> S. Skorupki	193
6.4.2. Słowniki S. Bąby	195
6.4.3. <i>Wielki słownik frazeologiczny</i> P. Müldnera-Nieckowskiego	196
6.4.4. Inne słowniki frazeologiczne	197
6.4.5. Uwagi podsumowujące	198
6.5. Słowniki etymologiczne	198
6.5.1. Słownik A. Brücknera	199
6.5.2. Słownik F. Sławskiego	200
6.5.3. <i>Etymologiczny słownik języka polskiego</i> A. Bańkowskiego	201
6.5.4. Inne źródła wiedzy o pochodzeniu wyrazów	203
6.6. Słowniki wyrazów obcych	205
6.6.1. <i>Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych</i> W. Kopalińskiego	206
6.6.2. Słowniki wyrazów obcych PWN	207
6.6.3. Inne duże słowniki wyrazów obcych	208
6.6.4. <i>Słownik wyrazów obcych i trudnych</i> A. Markowskiego i R. Pawelca	210
6.6.5. Słownik dla młodzieży — R. Pawelca	210
6.7. Słowniki poprawnościowe	211
6.7.1. Słowniki ortograficzne	212
6.7.1.1. Charakterystyka ogólna	213
6.7.1.2. Ważniejsze słowniki ortograficzne języka polskiego	215
6.7.1.2.1. <i>Nowy słownik ortograficzny PWN</i> (NSO PWN)	215
6.7.1.2.2. <i>Wielki słownik ortograficzny PWN</i> (WSO PWN)	216
6.7.1.2.3. <i>Zasady pisowni</i> S. Jodłowskiego i W. Taszyckiego	216
6.7.1.2.4. <i>Ortograficzny słownik ucznia PWN</i>	217
6.7.1.2.5. <i>Słownik dla najmłodszych</i> E. Polańskiego	218
6.7.1.2.6. <i>Leksykon ortograficzny</i> E. Polańskiego i P. Żmigrodzkiego	219
6.7.1.2.7. <i>Wielki słownik ortograficzno-fleksyjny</i> pod redakcją J. Podrackiego	220
6.7.1.2.8. Inne słowniki ortograficzne	221
6.7.2. Słowniki ortoepiczne	222
6.7.2.1. <i>Nowy słownik poprawnej polszczyzny PWN</i> (NSPP)	223
6.7.2.2. <i>Słownik wyrazów kłopotliwych</i>	225
6.7.2.3. Inne słowniki ortoepiczne	226
6.7.2.4. Słowniki wymowy (ortofoniczne)	227
6.7.2.5. Słowniki fleksyjne	228
6.7.2.5.1. <i>Mały słownik odmiany wyrazów trudnych</i>	229
6.7.2.5.2. <i>Mały słownik odmiany nazw własnych</i>	229

6.7.2.5.3. <i>Czasownik polski</i> Z. Saloniego	230
6.7.2.5.4. Słowniki S. Mędaka	231
6.7.2.5.5. <i>Mały słownik rzeczowników osobliwych</i>	231
6.8. Słowniki odmian językowych	232
6.8.1. <i>Słownik gwary studenckiej</i> (SGS)	233
6.8.2. <i>Słownik polszczyzny potocznej</i> PWN	234
6.8.3. <i>Słownik argotyzmów</i>	235
6.8.4. <i>Nowy słownik gwary uczniowskiej</i>	236
6.8.5. Inne słowniki odmian językowych	237
6.9. Słowniki naukowe	238
6.9.1. Charakterystyczne cechy opisu w słowniku naukowym (na przykładzie <i>Słownika polszczyzny XVI wieku</i> i <i>Słownika syntaktyczno-generatywnego czasowników polskich</i>)	239
6.9.2. Ważniejsze dzieła polskiej leksykografii naukowej	245
6.10. Słowniki elektroniczne (komputerowe)	251
6.10.1. Słowniki offline	254
6.10.2. Słowniki online	256
6.10.2.1. Słowniki profesjonalne	256
6.10.2.2. Słowniki amatorskie	259
6.10.3. Elektroniczne korpusy tekstów języka polskiego	262

Aneks (wklejka)

Suplement. Polska leksykografia w latach 2005—2008	265
Bibliografia	281
Indeks ważniejszych terminów	309